

ecoreresult

Aanvullend onderzoek huismus, gierzwaluw en vleermuizen

In het kader van de Wet natuurbescherming

Plangebied: Taets van Amerongenweg, Renswoude

Opsteller: T. D. Breur

Aanvullend onderzoek huismus, gierzwaluw en vleermuizen In het kader van de Wet natuurbescherming

Ondertitel	Plangebied: Taets van Amerongenweg, Renswoude
Opsteller	T. D. Breur
Datum	07-07--2017
Versienummer	01
Rapportkenmerk	ER20170706 – CONCEPT
Aantal pagina's	38
Opdrachtgever	Gemeente Renswoude
Contactpersoon	E. Koedam
Collegiale toets	L. Boon
Wijze van citeren	T. D. Breur 2017. Aanvullend onderzoek huismus, gierzwaluw en vleermuizen In het kader van de Wet natuurbescherming Plangebied: Taets van Amerongenweg, Renswoude. Kenmerk ER20170706v01. Ecoresult B.V., Dordrecht.

Ecoresult B.V.
Van Ravesteyn-erf 156
3315 DK Dordrecht
078 75 184 12
info@ecoresult.nl
www.ecoresult.nl

© copyright Ecoresult B.V. 2017

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende.
Ecoresult B.V. kan door opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.

INHOUDSOPGAVE

1 Inleiding.....	5
1.1 Aanleiding.....	5
1.2 Onderzoeksvragen.....	5
1.3 Leeswijzer.....	5
2 Beschrijving activiteit.....	7
2.1 Locatie.....	7
2.2 Huidige situatie.....	7
2.3 Geplande werkzaamheden.....	8
2.4 Nieuwe situatie.....	8
2.5 Planning van werkzaamheden.....	9
3 Onderzoek beschermde soorten.....	11
3.1 Werkwijze.....	11
3.2 Volledigheid onderzoek.....	12
3.3 Resultaten aanvullend onderzoek.....	13
4 Effectbeoordeling.....	23
4.1 Huismus.....	23
4.2 Gierzwaluw.....	23
4.3 Vleermuizen.....	24
4.4 Overige soorten.....	25
5 Maatregelen.....	27
5.1 Huismus.....	27
5.2 Gierzwaluw.....	27
5.3 Gewone dwergvleermuis.....	28
5.4 Laatvlieger, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis en gewone grootoorvleermuis.....	29
5.5 Overige soorten.....	30
6 Conclusies en aanbevelingen.....	31
6.1 Conclusies.....	31
6.2 Aanbevelingen.....	32
7 Literatuur.....	35
7.1 Literatuur.....	35
7.2 Internet.....	35
Fotobijlage.....	37

1 Inleiding

1.1 *Aanleiding*

De Gemeente Renswoude is voornemens werkzaamheden uit te voeren aan de Taets van Amerongenweg, te Renswoude. Het betreft herontwikkeling van bestaande woningen en reconstructie van het openbaar gebied. Naar aanleiding hiervan is in 2016 door Ecoresult B.V. een potentieonderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van beschermde flora en fauna¹. Uit dit onderzoek bleek dat er in het plangebied potentie aanwezig is voor vaste rust- en verblijfplaatsen in gebouwen van huismus, gierzwaluw en vleermuizen. Aanvullend onderzoek naar deze soortgroepen is noodzakelijk om te vast te stellen of deze soorten inderdaad aanwezig zijn en zo ja, hoe in het kader van de Wet natuurbescherming gehandeld dient te worden.

1.2 *Onderzoeksvragen*

In het onderzoek worden 5 onderzoeksvragen beantwoord:

1. Zijn huismus, gierzwaluw en vleermuizen aanwezig?
2. Welke functie(s) heeft het object of het gebied voor huismus, gierzwaluw en vleermuizen?
3. Welk wettelijk belang is er waardoor de activiteiten moeten worden uitgevoerd?
4. Blijft de functionaliteit van de voortplantingsplaatsen en vaste rust- of verblijfplaatsen behouden?
5. Welke eigenschappen van het object of gebied moeten gemitigeerd of gecompenseerd worden?

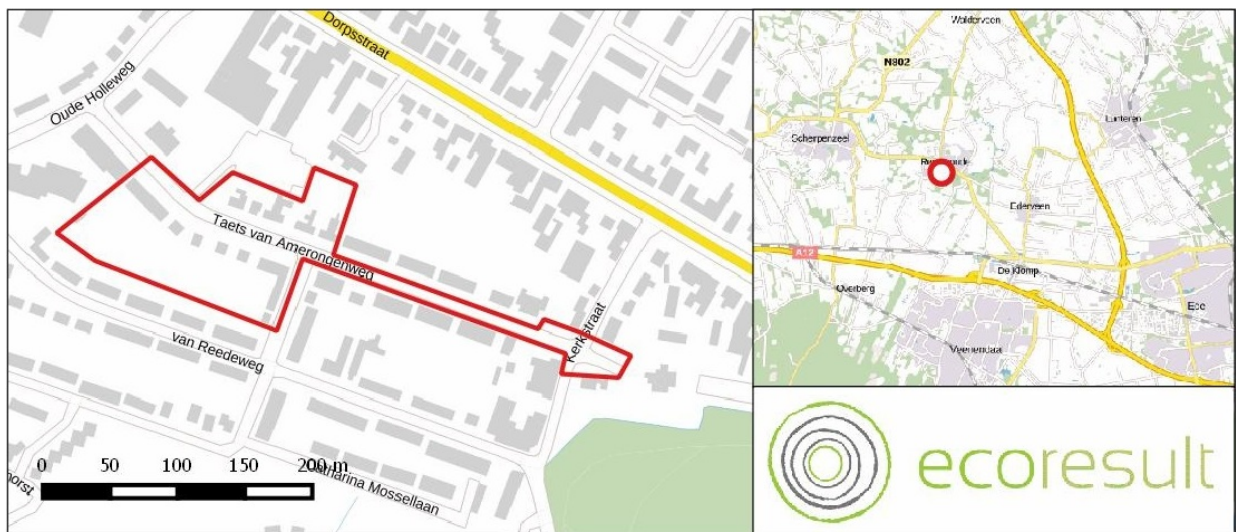
1.3 *Leeswijzer*

In deze rapportage worden allereerst het plangebied en de geplande activiteiten beschreven. Hierna volgt een beschrijving van de werkwijze van het onderzoek, de resultaten van het onderzoek en een effectbepaling van de geplande werkzaamheden. Aansluitend wordt beschreven welke maatregelen genomen dienen te worden negatieve effecten te voorkomen of te verminderen. Er wordt afgesloten met de conclusies en aanbevelingen.

¹ Breur, T.D. 2016 Notitie Quicksan Flora en fauna Plangebied: Taets van Amerongenweg, Renswoude. Kenmerk: NER20160823v01. Ecoresult B.V., Dordrecht

2 Beschrijving activiteit

2.1 Locatie

Afbeelding 1: Ligging plangebied. Voor de regionale ligging, zie de kaartinzet rechts. Het plangebied is rood gemarkeerd. Kaartbron: PDOK.

Het plangebied bevindt zich aan de Taets van Amerongenweg, 3927 BP, Renswoude, Utrecht. Deze straat is gelegen in het centrum van Renswoude, de Taets van Amerongenweg loopt parallel ten zuiden van de Dorpsstraat. Ten westen van het plangebied ligt bedrijventerrein De Nijborg, ten oosten ligt de koepelkerk en het landgoed van Kasteel Renswoude.

2.2 Huidige situatie

- De bebouwing in het plangebied betreft twee-onder-een-kapwoningen, enkele vrijstaande woningen en rijtjeswoningen. Het bouwjaar van deze woningen varieert van jaren '50 tot jaren '80². De woningen zijn 1 tot 3 etages hoog en de muren zijn opgetrokken uit baksteen, er zijn geen open stootvoegen zichtbaar. Wel zijn er in een aantal gevallen ventilatieroosters zichtbaar, dit duidt op de aanwezigheid van een spouwmuur. De schuine daken zijn voorzien van dakpannen, aan de kopse gevels sluiten de dakpannen direct aan op de gevel, of in enkele gevallen via een houten boeiboard.
- Groen is aanwezig rondom het plangebied in de vorm van voor- en achtertuinten, met

² <https://bagviewer.kadaster.nl/lvbag/bag-viewer/index.html>

sierplanten, struikjes, hagen, en lage bomen (hoogte < 4 meter, stamdiameter < 30 cm.). Aan de achterzijde van de woningen bevinden zich achtertuinen en moestuinen. Deze tuinen zijn over het algemeen zeer goed onderhouden en vrij van onkruiden. Aan weerszijden van de Taets van Amerongenweg bevindt zich een laan van overwegend Amerikaanse eik en enkele zomereiken. De leeftijd van deze laanbomen varieert, het merendeel heeft echter een stamdiameter van > 30 cm. Alle bomen zijn opgekroond tot ca. 3 meter hoogte. In het oosten van het plangebied, aan weerszijden van het kerkpad staan kleine hazelaars (stamdiameter <30 cm, hoogte <4 meter).

- Open water is afwezig binnen het plangebied.

2.3 *Geplande werkzaamheden*

De volgende werkzaamheden zijn gepland:

- De 23 sociale huurwoningen in het plangebied zullen gesloopt worden, de grond zal hierna bouwrijp worden gemaakt.
- De grond in het plangebied is op diverse plaatsen verontreinigd, op deze locaties zal na de sloop van de woningen bodemsanering plaatsvinden.
- Op de locatie van de huidige bebouwing zullen 64 nieuwbouwwoningen gerealiseerd worden. Deze nieuwbouw bestaat uit 48 sociale huurwoningen en 16 koopwoningen. Een deel van deze nieuwbouw bestaat uit seniorenwoningen.
- De laanbomen langs de Taets van Amerongenweg zullen worden gekapt.
- Langs de Taets van Amerongenweg zullen werkzaamheden plaatsvinden in het kader van aanleg en renovatie van kabels, leidingen en riolering.
- Na de werkzaamheden m.b.t. kabels, leidingen en riolering zal er een nieuwe bomenlaan aangeplant worden langs de Taets van Amerongenweg, bestaande uit honingboom (*Sophora japonica*)
- Het slopen van al de bebouwing en het verwijderen van al het groen (inclusief bomenlaan), ten behoeve van nieuwe woningbouw en reconstructie van het openbaar gebied.

2.4 *Nieuwe situatie*

In de nieuwe situatie zijn de huidige 23 sociale huurwoningen vervangen door 48 nieuwbouw sociale huurwoningen en 16 koopwoningen. De huidige bomenlaan van Amerikaanse en zomereik is vervangen door een nieuw aangeplante laan van honingboom.

2.5 Planning van werkzaamheden

De geplande start van de werkzaamheden is najaar 2017, op zijn vroegst oktober 2017.

3 Onderzoek beschermde soorten

3.1 *Werkwijze*

De volgende soorten/soortgroepen zijn onderzocht:

Huismus: Onderzoek naar de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen en functioneel leefgebied van huismus binnen het plangebied conform de condities en methodiek van de Soortenstandaard huismus.

Gierzwaluw: Het onderzoek naar aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van gierzwaluw is uitgevoerd conform de condities en methodiek van de Soortenstandaard Gierzwaluw.

Vleermuizen: Onderzoek naar de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen, voortplantingsplaatsen en functioneel leefgebied (vliegrouete en foerageergebied) van vleermuizen binnen het plangebied conform de condities en methodiek van het meest actuele vleermuisprotocol (Vleermuisprotocol 2017). Aangezien er tijdens het eerste voorjaarsbezoek opvallend veel vleermuisactiviteit werd waargenomen is besloten om de persoonsinzet en het aantal inventarisatierondes te vergroten (zie tabel 1).

In tabel 1 een overzicht gegeven van de het aanvullend onderzoek, de onderzoeksmomenten, weersomstandigheden en betrokken ecologisch deskundigen. Alle betrokken deskundigen hebben aantoonbare ervaring op het gebied van inventariseren van huismus, gierzwaluw en vleermuizen. De veldbezoeken zijn uitgevoerd onder goede weersomstandigheden, conform de soortenstandaards huismus en gierzwaluw, en het vleermuisprotocol 2013 en 2017.

Veldbezoek	Datum	Type onderzoek	Moment	Onderzoeker	Temperatuur	Neerslag (mm)	Windrichting	Windkracht
1	19-04-2017	Huismus	ochtend	K. van Veen	8 °C	0	NO	2 bft
2	26-04-2017	Huismus	ochtend	K. van Veen	12 °C	0	NW	2 bft
3	08-06-2017	Gierzwaluw	avond	T. D. Breur	17 °C	0	ZW	3 bft
4	19-06-2017	Gierzwaluw	avond	M. Oomen	25 °C	0	O	2 bft
5	29-06-2017	Gierzwaluw	avond	T.D. Breur	18 °C	0	ZW	2 bft
6	01-09-2016	Vleermuizen	nacht	K. van Veen	12 °C	0	W	2 bft
7	26-09-2016	Vleermuizen	nacht	K. van Veen	10 °C	0	ZW	1 bft
8	16-05-2016	Vleermuizen	ochtend	T.D. Breur & J. Keyzer	16 °C	0	ZW	2 bft
9	08-06-2017	Vleermuizen	avond	T.D. Breur	15 °C	0	ZW	3 bft
10	19-06-2017	Vleermuizen	avond	M. Oomen	22 °C	0	O	2 bft
11	20-06-2017	Vleermuizen	avond	T. D. Breur, F.A. van Meurs, L. Boon, K. van Veen	18 °C	0	NO	3 bft
12	29-06-2017	Vleermuizen	avond	T.D. Breur, K. van Veen, B. Verhoeven	16 °C	0	ZW	2 bft

Tabel 1: Onderzoeksmomenten weergegeven per soortgroep, met weergegevens. Bron: KNMI.nl weerstation De Bilt, gecorrigeerd met eigen waarnemingen in het veld.

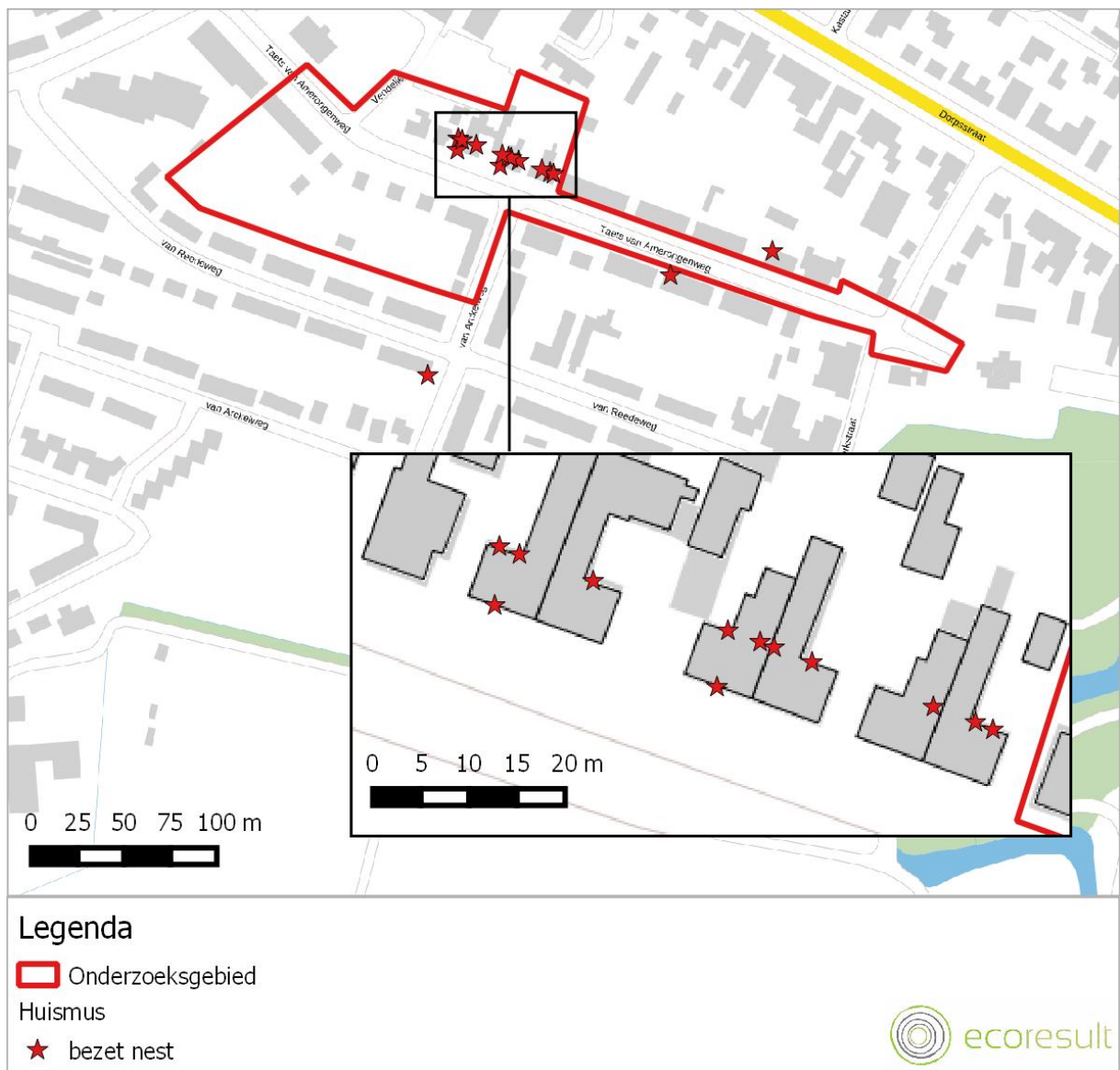
3.2 Volledigheid onderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de voor die soort(groep) geldende standaarden. De onderzoeksperiode voor al de betreffende soorten is optimaal. De inventarisatie blijft echter een steekproef. Het is dan ook mogelijk dat soorten en functies niet waargenomen zijn, terwijl dat ze op een ander tijdstip wel aanwezig zijn. Dit is echter acceptabel, de Wet natuurbescherming vraagt een initiatiefnemer om alles te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden. Met de gekozen methode en inspanning is hieraan dan ook voldoende invulling gegeven.

3.3 Resultaten aanvullend onderzoek

3.3.1 Huismus

Binnen het plangebied zijn 12 nesten aangetroffen van de huismus.

Afbeelding 2: Waargenomen huismussen. Kaartbron: PDOK

Toelichting:

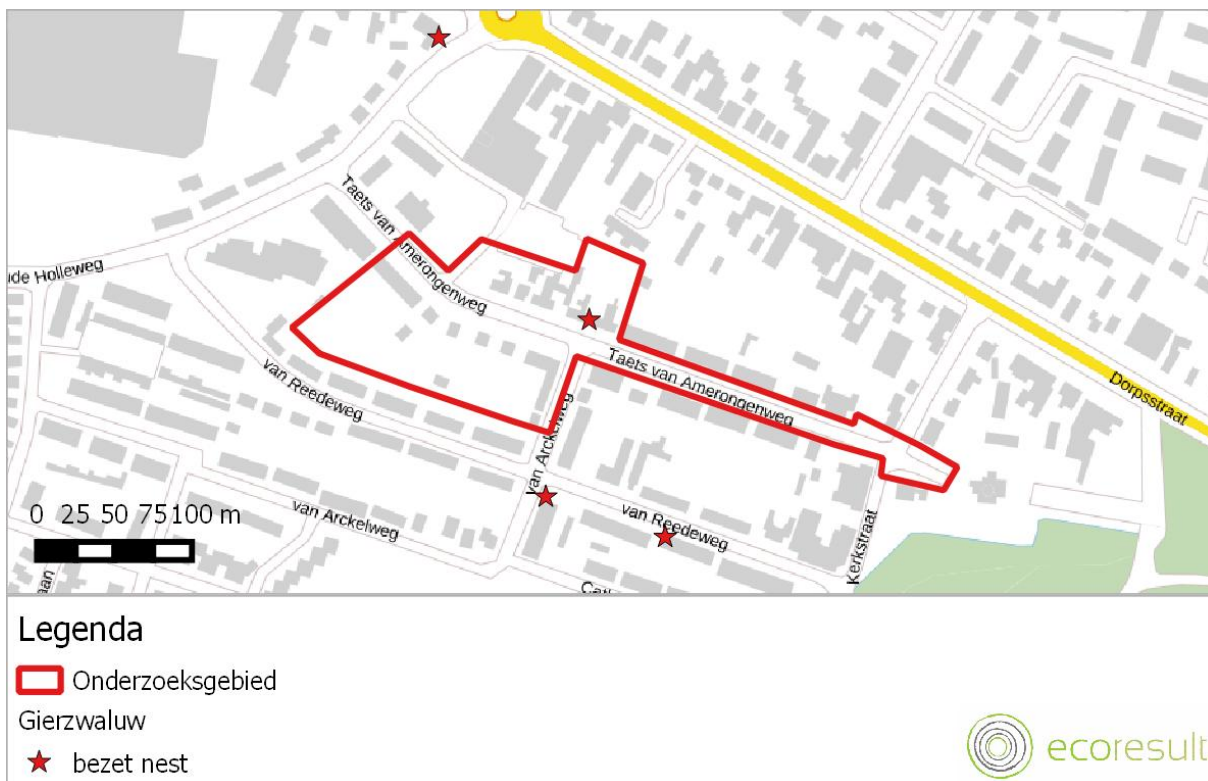
- De nesten in het plangebied bevinden zich in de Taets van Amerongenweg 19 t/29 (alleen de oneven nummers).
- De nesten bevinden zich in alle gevallen onder de dakpannen, de huismussen hebben via de

dakgoot toegang tot de nestruintes.

- Buiten het plangebied zijn 3 nesten van de huismus aangetroffen. Er wordt niet uitgesloten dat er zich meer huismussennesten in de omgeving van het plangebied begeven. Tijdens het onderzoek ging de primaire aandacht uit naar de bebouwing behorende tot plangebied, zodoende is de gehele populatie buiten het plangebied niet volledig geïnventariseerd.

3.3.2 Gierzwaluw

Binnen het plangebied is 1 nest aangetroffen van de gierzwaluw.

Afbeelding 3: Waargenomen gierzwaluwen. Kaartbron: PDOK

Toelichting:

- Het nest in het plangebied bevindt zich onder de dakpannen nabij de nok, aan de kopse gevel van Taets van Amerongenweg 25 (zie Afbeelding 4).
- Buiten het plangebied zijn 3 andere gierzwaluwnesten waargenomen. Het merendeel van deze nesten bevindt zich onder het boeiboord van de zuidelijke bebouwing aan de Van Reedeweg. Het nest in het plangebied maakt onderdeel uit van een kleine, verspreid broedende kolonie gierzwaluwen. Er wordt niet uitgesloten dat er zich meer gierzwaluwnesten in de omgeving van het plangebied begeven. Tijdens het onderzoek ging de primaire aandacht uit naar de bebouwing behorende tot plangebied, zodoende is de gehele populatie buiten het

plangebied niet volledig geïnventariseerd.

Afbeelding 4: Locatie gierzwaluwnest (rood omcirkeld), onder de dakpannen van Taets van Amerongeweg 25.

3.3.3 Vleermuizen

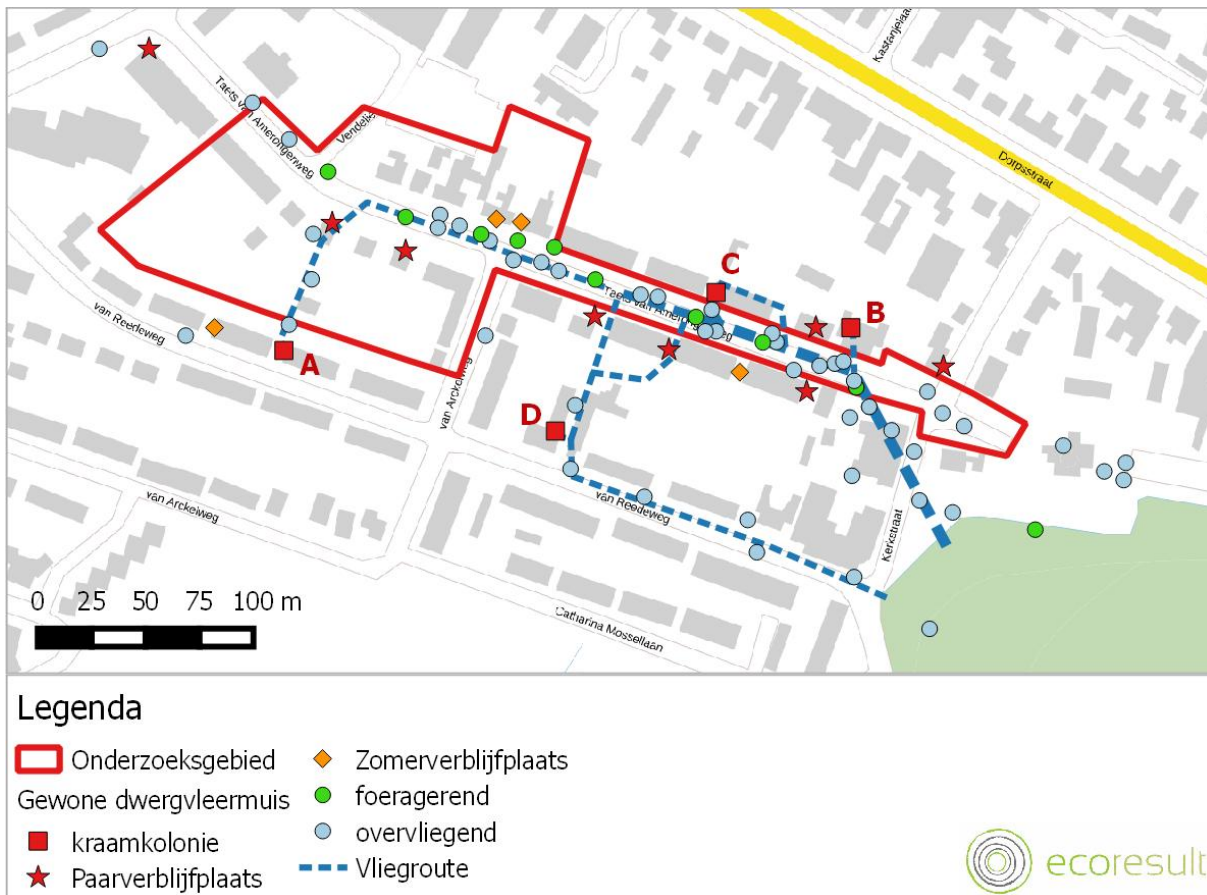
3.3.3.1 *Aangetroffen soorten*

Gedurende de veldonderzoeken zijn in totaal 5 vleermuissoorten waargenomen

- Gewone dwergvleermuis
- Laatvlieger
- Ruige dwergvleermuis
- Rosse vleermuis
- Gewone grootoorvleermuis

3.3.3.2 *Gewone dwergvleermuis*

Tijdens alle veldbezoeken in het kader van het vleermuisonderzoek (Tabel 1) werden 91 waarnemingen van gewone dwergvleermuizen verricht. In en om het plangebied zijn verscheidene zomer- en paarverblijfplaatsen aangetroffen. Tevens is sprake van een kraamkolonie welke gebruik maakt van verschillende kraamverblijfplaatsen in bebouwing nabij het plangebied. De bomenlaan in de Taets van Amerongeweg functioneert als vliegroute.

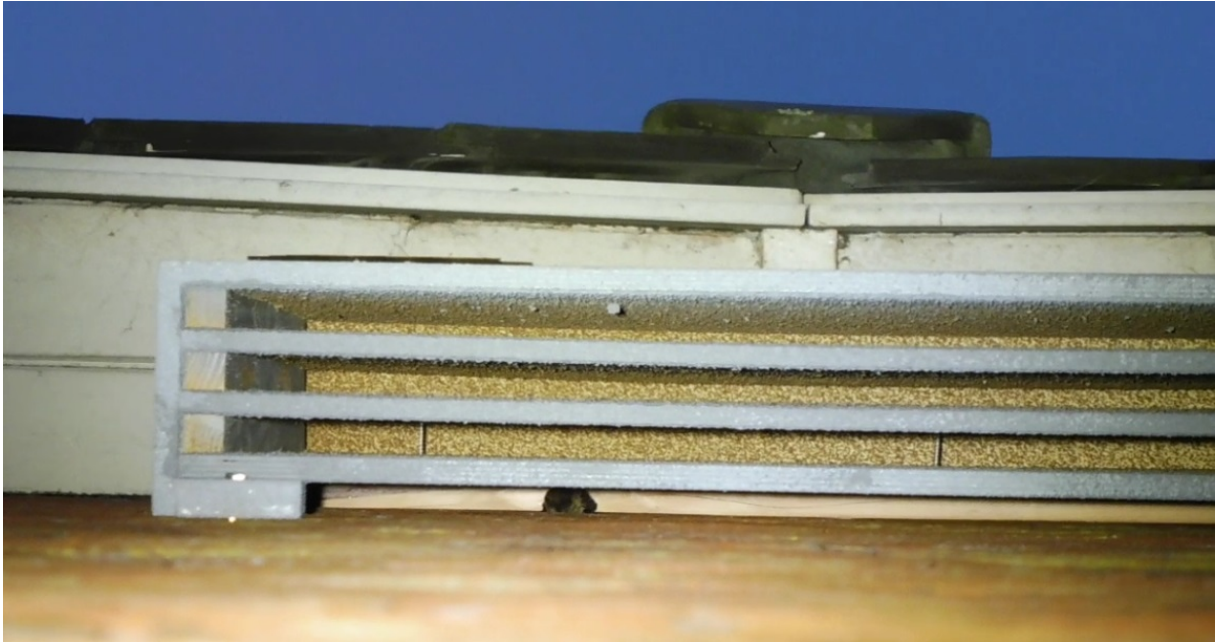

Afbeelding 5: Waargenomen gewone dwergvleermuizen. De afzonderlijke kraamverblijfplaatsen (A, B, C, & D) waren niet allemaal op hetzelfde moment in gebruik, zie toelichting. Kaartbron: PDOK

Toelichting:

- In de bebouwing in het plangebied bevinden zich 2 paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis, het betreft de Taets van Amerongenweg 16 en 20. Op deze locaties zijn dieren baltzend langs de gevel aangetroffen, aangenomen wordt dat de verblijfplaatsen zich onder de dakpannen aan de kopse gevel bevinden.
- Buiten het plangebied bevinden zich 6 andere paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis, 4 van deze paarverblijfplaatsen zijn direct aan de bomenlaan gelegen.
- In bebouwing in het plangebied bevinden zich 2 zomerverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis, het betreft de Taets van Amerongenweg 23 (open stootvoeg in schoorsteen) en 27 (onder dakpannen kopse gevel).
- Buiten het plangebied bevinden zich 2 andere zomerverblijfplaatsen, één van deze zomerverblijfplaatsen betreft een kraamkast. Deze kraamkast is (vooruitlopend op mogelijk noodzakelijke mitigatie van een kraamverblijfplaats) op 24-04-2017 geplaatst op de kopse

gevel van de Van Reedeweg 21. Op 20-06-2017 werd in deze kraamkast 1 gewone dwergvleermuis waargenomen (zie afbeelding 4).

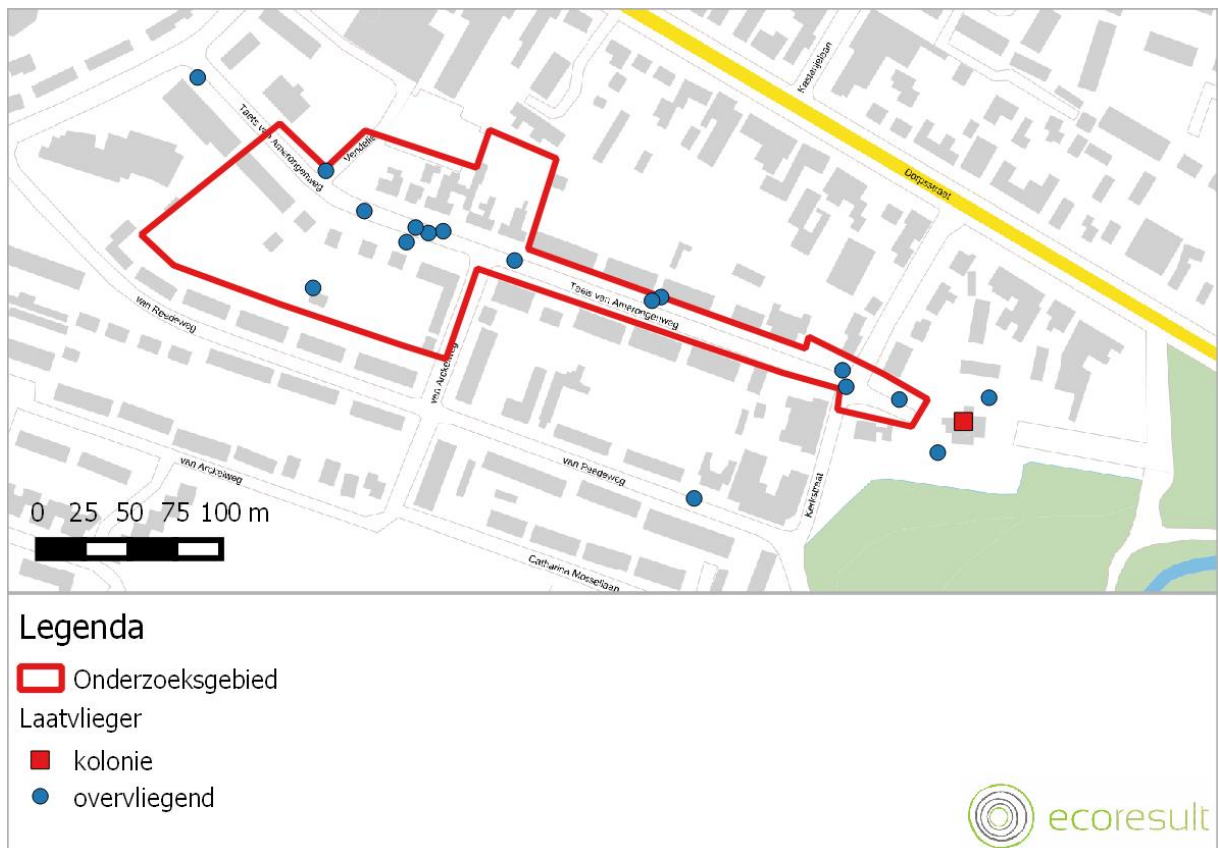
Afbeelding 6: Gewone dwergvleermuis in een kraamkast. Foto: T.D. Breur

- In de bebouwing rondom het plangebied bevindt zich een kraamkolonie gewone dwergvleermuizen welke gebruik maakt van tenminste 4 verschillende kraamverblijfplaatsen (zie fotobijlage):
 - Kraamlocatie A: De Van Reedeweg 29, de vleermuizen verblijven hier onder het dak of in de spouwmuur (voor zover aanwezig), zij hebben toegang via een kier tussen de muur en het houten dakoverstek. Op 16 mei (ochtend), en op 8 juni (avond) 2017 zijn hier vleermuizen waargenomen. Het aantal dieren wordt op 60 à 80 individuen geschat.
 - Kraamlocatie B: Taets van Amerongenweg 63. Op deze locatie zijn enkel op 16 mei 2017 dieren waargenomen, die vleermuizen vlogen aan en in open stootvoegen in de schoorsteen. Tijdens alle andere bezoeken was deze locatie niet in gebruik als verblijfplaats. Op basis van het groot aantal zwermende dieren wat werd waargenomen wordt geschat dat er hier op 16 mei minimaal 100 dieren verbleven.
 - Kraamlocatie C: Taets van Amerongenweg 51 & 53. De locatie was in gebruik op 19, 20 en 29 juni 2017. De vleermuizen verblijven in de schoorstenen en in het dakvlak van dit bouwblok. Bij de open stootvoegen van de schoorsteen van nr. 51 zijn zwermende, en in- en uitvliegende dieren waargenomen. Vanuit de schoorsteen van nr. 53 zijn roepende jongen gehoord. In de avond van 29 juni 2017 zijn er op deze locatie 16 uitvliegende dieren geteld.

- Kraamlocatie D: Een schuur op het terrein van de Van Reedeweg 47b, de schuur is half achter het woonhuis gelegen. Deze kraamlocatie was alleen in gebruik tijdens het laatste veldbezoek (29 juni 2017) en werd aangetroffen op het moment dat er al dieren aan het uitvliegen waren. In totaal werden 53 uitvliegende dieren waargenomen, voordat deze kolonie werd gevonden zijn 15 overvliegende exemplaren vanuit deze richting waargenomen. Het totaal aantal dieren dat hier op dit moment verbleef wordt zodoende op minimaal ca. 70 individuen geschat.
- De lokale kraamkolonie maakt hoogst waarschijnlijk ook gebruik van alternatieve locaties op grotere afstand van het plangebied. De grootste aantallen dieren werden namelijk waargenomen op het moment dat er nog geen jongen waren. Op basis van invliegende dieren en zwermgedrag op 16 mei 2017 moet het totaal van kraamlocatie A en B op meer dan 150 individuen hebben gelegen. Tijdens het tellen van kolonie C en D werden op 29 juni echter maar 80 à 90 uitvliegende dieren waargenomen, op dit moment waren er al vliegvlugge jongen. Op basis hiervan wordt geconcludeerd dat een deel van de kolonie zich op dat moment buiten de Taets van Amerongenweg of de Van Reedeweg bevond. De kraamkolonie is dus zeer mobiel en heeft waarschijnlijk zeer veel alternatieve kraamverblijfplaatsen in de omgeving van het plangebied.
- De bomenlaan aan de Taets van Amerongenweg functioneert als vliegroute. Vanuit alle kraamverblijfplaatsen vliegen de dieren grotendeels via deze bomenlaan richting het landgoed van Kasteel Renswoude (foerageergebied). Alleen vanuit kraamlocatie D vliegt ca. 1/3 van de dieren via de Van Reedeweg naar het landgoed.
- De bomenlaan aan de Taets van Amerongenweg is geen essentieel foerageergebied. Hoewel de vleermuizen hier regelmatig foeragerend zijn waargenomen betrof dit altijd kortstondig ter plaatse individuen, onderweg naar het kasteel landgoed of terugvliegend naar de verblijfplaats.

3.3.3.3 *Laatvlieger*

Tijdens alle veldbezoeken in het kader van het vleermuisonderzoek (tabel 1) werden 18 waarnemingen van laatvliegers verricht.

Afbeelding 7: Waargenomen laatvliegers. Kaartbron: PDOK

Toelichting:

- Op 16 mei 2017 verbleef er in de koepelkerk, aan de oostzijde van de Taets van Amerongenweg een kolonie laatvliegers van 15 a 20 individuen. Tijdens de andere veldbezoeken was deze kolonie afwezig en zijn er geen andere verblijfplaatsen van laatvliegers in of nabij het plangebied vastgesteld
- De laatvlieger werd sporadisch overvliegend waargenomen langs de Taets van Amerongenweg, de bomenlaan is niet van essentieel belang als vliegroute voor deze vleermuissoort. Op de kaart zijn veel waarnemingen van overvliegende te zien langs deze route, dit moet echter in het licht gezien worden van het groot aantal veldbezoeken (7 rondes) en het feit dat er met name in de Taets van Amerongenweg werd geïnventariseerd. De bomenlaan wordt niet structureel door de laatvlieger gebruikt als vliegroute.

3.3.3.4 Ruige dwergvleermuis, Rosse vleermuis & Gewone grootoorvleermuis

Tijdens alle veldbezoeken in het kader van het vleermuisonderzoek (tabel 1) werden 2 waarnemingen verricht van ruige dwergvleermuis, 4 waarnemingen van de rosse vleermuis, en één waarneming van gewone grootoorvleermuis.

Afbeelding 8: Waargenomen overige soorten vleermuizen. Kaartbron: PDOK

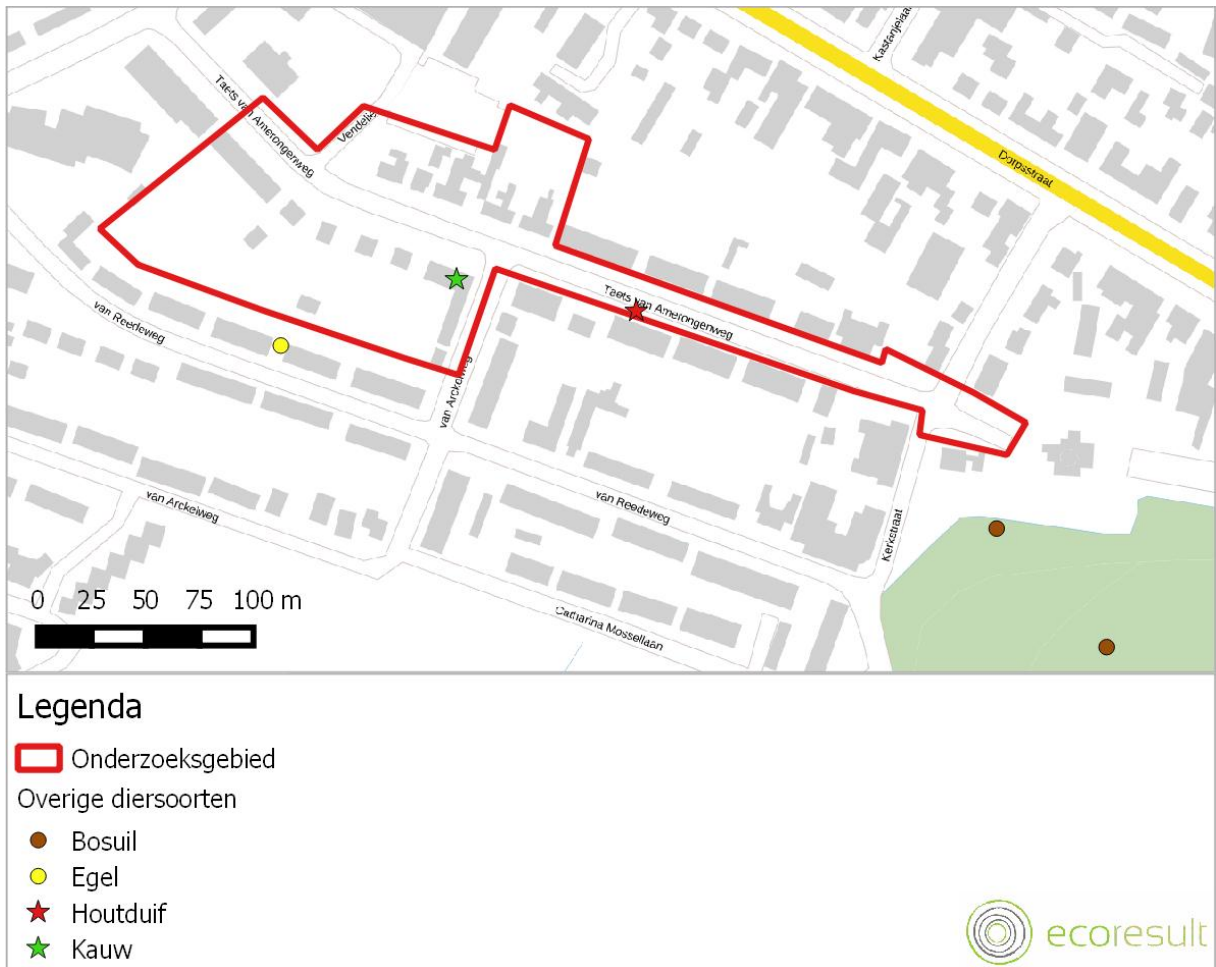
Toelichting:

- Op 16 mei 2017 werden er ruige dwergvleermuizen waargenomen bij de koepelkerk ten oosten van het plangebied. Hoewel de dieren sociale roep lieten horen werden er geen verblijfplaatsen vastgesteld. Tijdens de andere vleermuisrondes is deze soort niet meer waargenomen.
- De rosse vleermuis is enkele keren hoog overvliegend rond de oostzijde van het plangebied waargenomen. In het kasteelbos zijn verblijfplaatsindicerende waarnemingen (sociale roep, laag vliegende dieren) gedaan van deze soort. Vermoedelijk verblijft deze vleermuis in holtes van grote beuken in het kasteelbos. De exacte verblijfplaats is niet vastgesteld aangezien de primaire aandacht van dit onderzoek uit ging naar de bebouwing en bomenlaan in het plangebied.

- De gewone grootoorvleermuis is eenmaal waargenomen in het kasteelbos, het dier had geen binding met het plangebied.

3.3.4 Overige soorten

Tijdens de verschillende veldbezoeken werden broedgevallen waargenomen van de kauw en de houtduif. Buiten het plangebied werden de egel en bosuil waargenomen.

Afbeelding 9: Waargenomen overige soorten. Kaartbron: PDOK

Toelichting:

- In een Amerikaanse eik, onderdeel van de bomenlaan in de Taets van Amerongenweg is een nest van een houtduif waargenomen.
- In de schoorsteen van de Taets van Amerongenweg 26 is een nest van een kauw waargenomen.
- In het kasteelbos zijn meerdere malen bosuilen waargenomen, vermoedelijk broedt deze soort in het kasteelbos.

- In het kasteelbos bevindt zich een roekenkolonie (niet weergegeven op de kaart).
- Aan de Van Reedeweg is een egel waargenomen, mogelijk komt deze soort ook voor binnen de begrenzing van het plangebied.

4 Effectbeoordeling

4.1 *Huismus*

Door de geplande sloop van de bebouwing en kap van de bomenlaan in het plangebied zullen de volgende verblijfplaatsen van huismussen verdwijnen:

Soortgroep	Soort	Functie	Locatie
Vogels	Huismus	12 nesten	Taets van Amerongenweg 19 t/29

Er is hiermee sprake van overtreding van de volgende verbodsbepaling:

- *Art 3.5 lid 4: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen.*

De verblijfplaatsen welke zijn aangetroffen buiten de begrenzing van het plangebied blijven behouden. Zij bevinden zich buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden.

4.2 *Gierzwaluw*

Door de geplande sloop van de bebouwing en kap van de bomenlaan in het plangebied zullen de volgende verblijfplaatsen van gierzwaluwen verdwijnen:

Soortgroep	Soort	Functie	Locatie
Vogels	Gierzwaluw	1 nest	Taets van Amerongenweg 25

Er is hiermee sprake van overtreding van de volgende verbodsbepaling:

- *Art 3.5 lid 4: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen.*

De verblijfplaatsen welke zijn aangetroffen buiten de begrenzing van het plangebied blijven behouden. Zij bevinden zich buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden.

4.3 Vleermuizen

Door de geplande sloop van de bebouwing en kap van de bomenlaan in het plangebied zal effect optreden op de volgende functies van vleermuizen:

Soortgroep	Soort	Functie	Locatie
Vleermuizen	Gewone dwergvleermuis	2 paarverblijfplaatsen	Taets van Amerongenweg 16 & 20
Vleermuizen	Gewone dwergvleermuis	2 zomerverblijfplaatsen	Taets van Amerongenweg 23 & 27
Vleermuizen	Gewone dwergvleermuis	vliegroute	Bomenlaan Taets van Amerongenweg
Vleermuizen	Gewone dwergvleermuis	1 kraamkolonie	Buiten plangebied, Van Reedeweg 29, Van Reedeweg 47b, Taets van Amerongenweg 63, Taets van Amerongenweg 51 & 53
vleermuizen	Gewone dwergvleermuis	4 paarverblijfplaatsen & 1 zomerverblijfplaats	Buiten plangebied, wel aan Taets van Amerongenweg

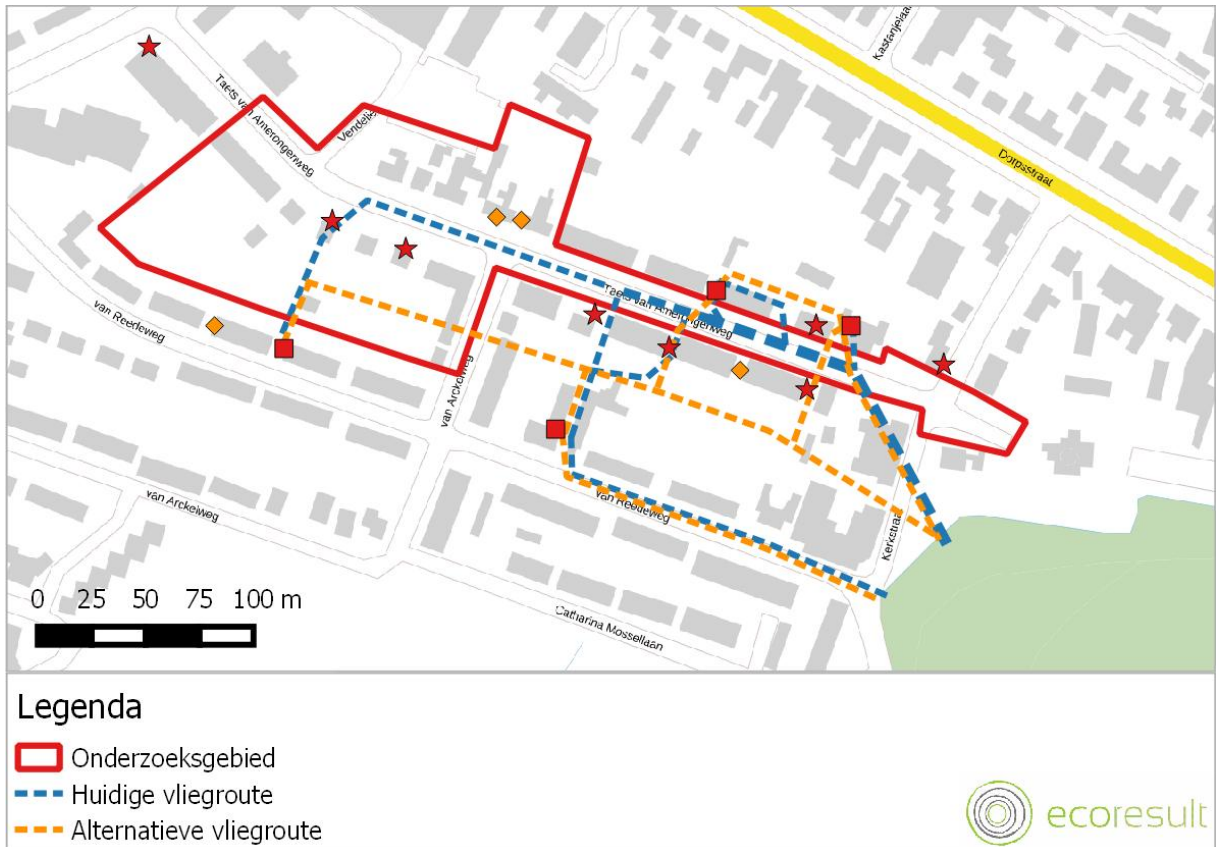
De 2 paarverblijfplaatsen en 2 zomerverblijfplaatsen zullen verdwijnen als gevolg van de sloop van de bebouwing. Er is hiermee sprake van overtreding van de volgende verbodsbepaling:

- *Art 3.5 lid 4: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen.*

Door de kap van de bomen zal ca. 200 meter van de vliegroute van de gewone dwergvleermuizen tijdelijk verstoord worden. Wanneer hier weer bomen zijn terug geplaatst is deze op termijn weer volledig functioneel. De gewone dwergvleermuis is een relatief ongevoelig voor verstoringen enigszins tolerant ten opzichte van licht langs de vliegroute. Naast groenstructuren kan deze soort ook andere ruimtelijke structuren zoals bebouwing gebruiken als vliegroute. Het wordt dan ook niet verwacht dat de kap van de laanbomen desastreus zal zijn voor het functioneren van deze vliegroute. Wel is er sprake van verstoring doordat er een (tijdelijke) situatie ontstaat met minder voedselaanbod langs deze vliegroute, en meer uitstraling van straatverlichting (de eiken vangen op dit moment veel licht weg van de straatverlichting). Vanaf kraamlocatie D vloog een deel van de kolonie al via de Van Reedelaan richting het kasteelbos, dit is dus een alternatieve vliegroute welke op dit moment al gebruikt wordt. Mogelijk zal na de kap van de bomen deze secundaire vliegroute meer worden gebruikt. Ook is het mogelijk dat er meer vleermuizen boven de achtertuinen aan de noord- en zuidzijde van de Taets van Amerongenweg zullen vliegen, hier werden tijdens het onderzoek ook enkele overvliegende dieren waargenomen.

Indirect heeft dit verstorende effect op de vliegroute ook effect op de op bij verblijfplaatsen buiten het plangebied, waarvan de vleermuizen gebruik maken van deze vliegroute langs de Taets van Amerongenweg. Het betreft de 4 locaties van de kraamkolonie en de 4 paarverblijfplaatsen en 1 zomerverblijfplaats, welke direct aan de bomenlaan gelegen zijn. Omdat de vliegroute niet compleet

zal verdwijnen (ruimtelijke structuren van bebouwing blijven gehandhaafd), vanwege de geringe afstand waarover het effect optreedt (ca. 200 meter) en aangezien de vleermuizen zeer mobiel zijn en verschillende verblijflocaties tot hun beschikking hebben, zullen deze verblijfplaatsen weliswaar licht verstoord worden, maar niet de algehele functionaliteit verliezen. Zoals op afbeelding 8 is weergegeven zijn de zomer- en paarverblijfplaatsen ook ten opzichte van de alternatieve vliegroutes gunstig gelegen.

Afbeelding 10: Alternatieve vliegroutes voor gewone dwergvleermuis.

Door de kap van de laanbomen in de Taets van Amerongenweg is er sprake van de volgende verbodsbepalingen:

- *Art 3.5 lid 2: Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren.*

Voor laatvlieger, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis en gewone grootoorvleermuis hebben de geplande ontwikkelingen geen effect. Verblijfplaatsen zijn gelegen buiten de invloedssfeer van het plangebied en (essentieel) functioneel leefgebied in het plangebied is afwezig.

4.4 Overige soorten

Door de sloop van de bebouwing en de kap van de laanbomen zal er één nest van de houtduif, en één

nest van de kauw verdwijnen. De nesten van deze vogels zijn enkel beschermd wanneer zij in gebruik zijn, wanneer zij buiten het broedseizoen verwijderd zullen worden is er geen sprake van een overtreding van de Wet natuurbescherming.

De bosuil komt voor in het kasteelbos, buiten de invloedssfeer van de geplande werkzaamheden.

De egel is mogelijk aanwezig in het plangebied, deze soort is in Utrecht vrijgesteld van een ontheffingsplicht. Zodoende is er ook hier geen sprake van een overtreding van de Wet natuurbescherming, wel geldt ten aanzien van de egel de algemene zorgplicht, zie Hfst 6.2.

5 Maatregelen

5.1 *Huismus*

Door de sloop van de bebouwing zullen 12 nestlocaties verdwijnen. Er zijn mitigerende maatregelen waardoor de functionaliteit van het gebied blijft behouden. Mitigerende maatregelen zijn:

- Er dienen in de directe omgeving huismussenkasten opgehangen te worden binnen 200 meter (tot maximaal 500 meter) afstand van het plangebied aan gebouwen in eigendom van de opdrachtgever. De nestkasten worden onder begeleiding van de ecologisch deskundige verdeeld en geplaatst. Per aangetroffen verblijfplaats dienen twee vervangende verblijfplaatsen gerealiseerd te worden. In totaal dienen 24 kasten opgehangen te worden. De kasten dienen geclusterd opgehangen te worden in de directe omgeving van functioneel habitat.
- In de nieuwbouw dienen tenminste 24 nieuwe verblijfplaatsen te worden gecreëerd. Dit kan plaatsvinden door het plaatsen van vogelvides of inbouw neststenen.
- De tijdelijke kasten mogen worden verwijderd onder begeleiding van de ecologisch deskundige – buiten het broedseizoen – 1 jaar nadat de nieuwe bebouwing is opgeleverd.
- De beplanting binnen het plangebied wordt verwijderd in de periode oktober tot en met februari, buiten de kwetsbare periode dat huismussen op het nest zitten en/of jongen hebben.
- Realisatie van nieuw functioneel leefgebied in de vorm van jaarrond groene beplanting, heesters of hagen in de nieuwe situatie. Dit kan gerealiseerd worden door bijvoorbeeld erfscheidingen (grotendeels) te laten bestaan uit beplanting of het aanplanten van lage heggen rondom parkeerplaatsen.
- De mitigerende maatregelen dienen in samenspraak met de opdrachtgever verder uitgewerkt te worden en concreet te worden beschreven in een ecologisch werkprotocol. Dit ecologisch werkprotocol dient te allen tijde onder de betrokken bekend te zijn en op het werk aanwezig te zijn.

5.2 *Gierzwaluw*

Door de sloop van de bebouwing zal 1 nestlocatie van de gierzwaluw verdwijnen. Er zijn mitigerende maatregelen waardoor de functionaliteit van het gebied blijft behouden. Mitigerende maatregelen zijn:

- Per voortplantingsplaats dienen, uiterlijk 15 april 2017, vijf nieuwe verblijfplaatsen te worden

gecreëerd in de vorm van houtbetonnen gierzwaluwnestkasten binnen 200 meter van de betreffende woningen, buiten de invloedssfeer van de geplande werkzaamheden. Deze kasten dienen minimaal 3 meter hoog opgehangen te worden, een vrije aanvliegroute te hebben en zo veel mogelijk vrij te zijn van verstoring. De kasten worden opgehangen aan gebouwen. Doordat er 1 voortplantingsplaats verdwijnt dienen in totaal 5 kasten te worden opgehangen.

- Werkzaamheden ter plaatse van en nabij de voortplantingsplaats van gierzwaluw mogen enkel plaatsvinden in de periode 15 augustus tot 15 april.
- In de nieuwe situatie dienen 5 permanente verblijfplaatsen te worden gerealiseerd. Dit kan het beste door het plaatsen van inbouwkasten in de gevels ter hoogte van de dakrand.

5.3 Gewone dwergvleermuis

Twee zomerverblijfplaats en de twee paarverblijfplaatsen zullen door de sloop van de bebouwing verdwijnen. Er zijn mitigerende maatregelen waardoor de functionaliteit van de verblijfplaatsen wordt behouden. Mitigerende maatregelen zijn:

- Voor zomerverblijfplaatsen dient, 3 maanden voorafgaand aan het actieve seizoen (start april t/m oktober) waarin de werkzaamheden beginnen, per te verwijderen zomerverblijfplaats 4 nieuwe verblijfplaatsen te worden gecreëerd in de vorm van houtbetonnen vleermuiskasten binnen 200 meter van de huidige zomerverblijfplaats, buiten de invloedssfeer van de geplande werkzaamheden. De wintermaanden mogen niet tot deze 3 maanden gewenningsperiode gerekend worden, in dit geval dienen de kasten uiterlijk juli geplaatst te worden. Deze kasten dienen minimaal tussen de 3 en 10 meter hoog (vergelijkbaar met huidige locatie) opgehangen te worden, een vrije aanvliegroute te hebben en zo veel mogelijk vrij te zijn van verstoring. De kasten worden opgehangen aan gebouwen. Doordat er twee zomerverblijfplaatsen zijn aangetroffen in de te slopen bebouwing dienen in totaal 8 kasten te worden opgehangen. De kasten worden opgehangen onder begeleiding van een deskundig ecoloog.
- Voor paarverblijfplaatsen dient, 6 maanden voorafgaand aan het eerste paarseizoen (start 15 augustus) waarin de werkzaamheden beginnen, per te verwijderen paarverblijfplaats 4 nieuwe verblijfplaatsen te worden gecreëerd in de vorm van houtbetonnen vleermuiskasten binnen 200 meter van de huidige paarverblijfplaats, buiten de invloedssfeer van de geplande werkzaamheden. Deze kasten dienen minimaal tussen de 3 en 10 meter hoog (vergelijkbaar met huidige locatie) opgehangen te worden, een vrije aanvliegroute te hebben en zo veel mogelijk vrij te zijn van verstoring. De kasten worden opgehangen aan gebouwen. Doordat er twee paarverblijfplaatsen zijn aangetroffen in de te slopen bebouwing dienen in totaal 8

- kasten te worden opgehangen. De kasten worden opgehangen onder begeleiding van een deskundig ecooloog.
- Tenminste 5 dagen voor sloop wordt de bebouwing waar de verblijfplaatsen zijn aangetroffen ongeschikt gemaakt voor vleermuizen. Dit dient te gebeuren buiten de kritische periode (15 mei t/m 30 september). Dit kan gedaan worden door het open breken van de betimmering van het dakoverstek, dit verstoort het microklimaat van de verblijfplaats waardoor deze ongeschikt wordt. De basis van het ongeschikt maken is het verstoren van het microklimaat door het creëren van tocht.
 - In de nieuwbouw dienen tenminste 16 nieuwe permanente verblijfplaatsen te worden gecreëerd. Dit kan kan worden gerealiseerd door:
 - Het inbouwen van vleermuiskasten zo hoog mogelijk op kopse gevels van de nieuw te bouwen woningen, waarbij een afstand van tenminste 25 meter tussen de verblijfplaatsen aanwezig is.
 - De spouwmuur (indien aanwezig) én het dakvlak toegankelijk maken voor vleermuizen door middel van open stootvoegen net onder de dakrand, op een hoogte van tenminste 5 meter
 - Boeiborden (indien aanwezig) licht af te laten wijken van de gevel zodat vleermuizen hier in kunnen.
 - De bomenlaan dient in de periode oktober – maart gekapt te worden, dit is buiten het actieve seizoen van de gewone dwergvleermuis. Indien mogelijk dient de nieuwe laanbeplanting voor april 2018 aangeplant te zijn. Ook strekt het tot de aanbevelingen om een andere soort boom dan de honingboom te kiezen als nieuw aan te planten soort, deze uitheemse boom bloeit vrij laat (augustus/september). Een inheemse boomsoorten zoals een zomereik of de linde hebben een grotere insecten aantrekkende kracht en zijn hiermee beter geschikt om aan te planten in een vliegroute voor vleermuizen.
 - De mitigerende maatregelen dienen in samenspraak met de opdrachtgever verder uitgewerkt te worden en concreet te worden beschreven in een ecologisch werkprotocol. Dit ecologisch werkprotocol dient ten alle tijden onder de betrokken bekend te zijn en op het werk aanwezig te zijn.

5.4 Laatvlieger, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis en gewone grootoorvleermuis

De werkzaamheden hebben geen effect op deze soorten, het treffen van mitigerende maatregelen is niet nodig.

5.5 Overige soorten

Indien buiten het broedseizoen gewerkt zal worden leiden de werkzaamheden niet tot overtreding van verbodsbepalingen ten aanzien van houtduif, kauw, bosuil en egel. Het treffen van aanvullende mitigerende maatregelen is niet noodzakelijk.

6 Conclusies en aanbevelingen

6.1 Conclusies

In opdracht van Gemeente Renswoude heeft Ecoresult B.V. een aanvullend onderzoek uitgevoerd naar huismus, gierzwaluw en vleermuizen in het plangebied genaamd: Taets van Amerongenweg, te Renswoude. De veldonderzoeken zijn uitgevoerd onder de condities en methodiek van de relevante soortenstandaards, door een ecologen van Ecoresult B.V. met aantoonbare ervaring op het gebied van inventariseren van de specifieke soortgroepen. Dit onderzoek heeft de volgende resultaten opgeleverd:

Huismus

- In de bebouwing in het plangebied bevinden zich 12 nesten van de huismus.

Gierzwaluw

- In de bebouwing in het plangebied bevindt zich 1 nest van de gierzwaluw.

Gewone dwergvleermuis

- In het plangebied bevinden zich 2 zomerverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis.
- In het plangebied bevinden zich 2 paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis.
- De bomenlaan in Taets van Amerongenweg functioneert als vliegroute voor de gewone dwergvleermuis.
- Buiten het plangebied zijn 2 andere zomerverblijfplaatsen en 6 andere paarverblijfplaats aangetroffen.
- Buiten het plangebied bevindt zich een kraamkolonie vleermuizen, welke van minimaal 4 kraamverblijfplaatsen gebruik maakt.
- De vleermuizen uit de kraamkolonie maken ook gebruik van de vliegroute door de Taets van Amerongenweg.

Overige vleermuizen

- In het plangebied bevinden zich geen verblijfplaatsen of essentieel functioneel leefgebied van laatvlieger, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, gewone grootoorvleermuis.

Overige soorten

- In het plangebied bevindt zich één nest van de houtduif en één nest van de kauw. De bosuil is waargenomen in het kasteelbos, buiten de invloedssfeer van de geplande werkzaamheden. De egel is nabij het plangebied waargenomen en komt mogelijk ook binnen het plangebied voor.

Ontheffing

Ten aanzien van de huismus en de gierzwaluw is ontheffing noodzakelijk ten aanzien van:

- *Art 3.5 lid 4: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen.*

Ten aanzien van de gewone dwergvleermuis is ontheffing noodzakelijk ten aanzien van:

- *Art 3.5 lid 4: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen.*
- *Art 3.5 lid 2: Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren.*

Mitigerende maatregelen betreffen op hoofdlijn:

- Het plaatsen van 24 huismussenkasten.
- Het plaatsen van 5 gierzwaluw kasten.
- Het plaatsen van 16 tijdelijke houtbetonnen vleermuiskasten.
- Het kappen van de bomenlaan en het aanbrengen van de nieuwe laanbeplanting in de periode oktober – maart, buiten de actieve periode van de vleermuizen.
- Het creëren van nieuwe permanente verblijfplaatsen voor huismus, gierzwaluw en vleermuizen in de nieuwe bebouwing.
- Werken volgens een ecologisch werkprotocol.

Overige aanbevelingen met betrekking tot vrijgestelde soorten zoals de egel (werken volgens zorgplicht) en vogels, zoals benoemd in de quickscan³ blijven van kracht.

6.2 Aanbevelingen

6.2.1 Zorgplicht

De Wet natuurbescherming erkent de intrinsieke waarde van het in het wild levende dier. Dat betekent dat voor de wet alle dieren van onvervangbare waarde zijn en dat mensen daar niet onzorgvuldig mee

³ Breur, T.D. 2016 Notitie Quickscan Flora en fauna Plangebied: Taets van Amerongenweg, Renswoude. Kenmerk: NER20160823v01. Ecoresult B.V., Dordrecht

mogen omspringen. Vanuit deze gedachte is de zorgplicht ontstaan. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten (en dus niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving. Dit is een algemene fatsoenseis die voor iedereen geldt. Concreet betekent dit dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. Dit houdt bijvoorbeeld in dat wanneer men in het werkterrein een egel aantreft, deze buiten het werkterrein geplaatst dient te worden of de kans moet krijgen om op eigen kracht het werkterrein te verlaten.

6.2.2 Natuur inclusief bouwen

Los van de onderzoeksresultaten, heeft het de ecologische voorkeur om rekening te houden met de wensen van flora en fauna bij de toekomstige inrichting van het plangebied. Dit in het kader van de duurzame inrichtingsmaatregel: "inclusief inrichten voor flora en fauna". Ecoresult B.V. kan u hierover adviseren en dit opnemen in het ecologisch werkprotocol.

Bij dit specifieke plangebied kan gedacht worden aan het creëren van extra verblijfplaatsen voor huismus (inclusief functioneel leefgebied), gierzwaluw en vleermuizen. Ook kan er met de herinrichting van de Taets van Amerongenweg rekening gehouden worden met het belang van deze straat als vliegrouwe voor vleermuizen, te denken valt bijvoorbeeld aan het aanpassen van de straatverlichting om lichtverstoring te voorkomen. Zoals eerder beschreven strekt het ook tot de aanbevelingen om in de Taets van Amerongenweg te kiezen voor een laanbeplanting van een inheemse boomsoort met een grotere insectenaantrekende werking zoals zomereik of linde.

7 Literatuur

7.1 *Literatuur*

Breur, T.D. 2016 Notitie Quicksan Flora en fauna Plangebied: Taets van Amerongenweg, Renswoude.
Kenmerk: NER20160823v01. Ecoresult B.V., Dordrecht

7.2 *Internet*

PDOK (Publieke Dienstverlening Op Kaart)

<https://www.pdok.nl/>

Soortenstandaards

<http://www.rvo.nl/onderwerpen/agrarisch-ondernemen/beschermde-planten-dieren-en-natuur/flora-en-faunawet-ffw/ontheffing-vrijstelling/soortenstandaard/beschikbare>

Stappenplannen

<https://mijn.rvo.nl/flora-en-faunawet-bij-buitenwerkzaamheden>

Vleermuisprotocol 2017

<http://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>

Fotobijlage

Kraamlocatie A, Van Reedeweg 29, invliegende gewone dwergvloermuizen.

Kraamlocatie B, Taets van Amerongenweg 63, zwermende dieren rondom de schoorsteen.

Kraamlocatie C, Taets van Amerongenweg 51 & 53, gewone dwergvleermuizen zijn zwermend en uitvliegend waargenomen bij de open stootvoegen in de linker schoorsteen. Vanuit de rechter schoorsteen zijn jonge roepende dieren gehoord.

Kraamlocatie D, Van Reedeweg 47b, de gewone dwergvleermuizen vlogen uit vanonder de nokpan.